

IN NOMINE JESU!

DISPUTATIO THEOLOGICA,

De

EXTENSIONE
RESPONSENIS
AD EXCEPTIONES
BEZÆ CIRCA Ezech.

XVIII: 23. & XXXIII: 12.

Quam.

Dei O. Max. Auxilio,
In Regia Universitate Aboënsi,
Consensu Reverendæ Fac. Theol.

P R Ä S I D E

ENEVALDO SVENONIO,

Q. G. A. S. S. Th. Doct. Prof. Primario,
atq; Ecclesiarum Aboënsium ac Nu-
mensis Pastore,

Defendere conabitur

P E T R U S G A R D I N U S
Calm. Smolandus.

In Aud. sup. & Max. ad diem 26. Iun.

A: XExsoyovias M. DC. LXXX.

ABOÆ, Impressa à JOHANNE WALDIO,
Acad. Typogr.

Serenissimæ Regiae Maj:is fidelissimis

VIRIS

Nobilissimis DOMINIS,

DN. JOHANNI Gruppenberg
de Jhamotila &c. magni ducatus finlan-
dæ, Æsthoniæ, Livoniæ & Ingricæ mi-
litari commissario gravissimo, Do-
mino & Mecænatimeo magno.

DN. BERNHARDO Knubbert/
præfecturæ equestris locum tenenti
maxime strenuo, Domino & Ever-
getæ propensissimo.

Nec non

Generosis Juvenibus

DN. GUSTAVO HENRICO Horn/
ordinis equestris signifero expedi-
tissimo.

DN. ARVIDO BERNHARDO Horn/

DN. CAROLO MAGNO Horn/
Dominis de Lesnemi/ Vorenca &
Halls patronis meis benignis.

Salutem & felicitatem.

Religioni veræ addiditī **E**go nō ius or-
thodoxi, admiratione fortassis de-
fixi quærerent, cur Heterodoxi omnes
falsæ sententiæ sint adeò tenaces, præfer-
tim cum non parū mirari subeat, viros
certè exquisitè doctos, in luce Scriptura-
rū Clarissima adeò Cæcutire ut optimū
Numen causam mali statuere non eru-
bescant, si Salvatorēs non extaret diclū:
eportet inter vos esse hæreses, summus
quippe Deus, justo suo iudicio veritati
adhaerere nolentibus aliquādo permittit
credere mendacio. quam illorum abo-
minandā sententiā, hactenus tot argu-
mentis devictā, tot conciliorū decretis
sæpiq jugulatā, tot orthodoxorū scriptis
concuſſam, præsens quoq Theologicadi-
sputatio Exagitat, dum hæreticorū argu-
tias, fallacias, Capriones, commentari-
dicula vel poti⁹ lugenda, masculè despici-
cit ac refutat, sic arenarum telas, in qui-

bus imbecillæ mentes tanquam muscae mi-
serè inhærescunt, constanti fide perrū-
pimus. Mibi proinde cum placuerit sub
præsidio Doctoris Excellentissimi in no-
bilissimo argumento meum exercere
ingenium, Illud volui partim, partim
debui, Generosi ac Nob. DN. Vestrīs
nominibus inscribere, volui ut bene-
ficiorum vestrorum in me abundè col-
latorū indelebilem haberetis Characte-
rē, debui ut ingrati hominis, quo gravig-
onus terra non fert, effugerem notā. ac-
cipite ergo, Generosi ac Nobilissimi Do-
mini, hoc quidquid est vili quidem, ast
viris magnis baud ingrati muneris, eā
mentis sinceritate quā offero. Decate-
ro, Generosi & Nob. Domini, Regi no-
stro Clementissimo, patriæ cui nati ac
dicati estis, tandemq; mibi in longam
atatem feliciter vivite! Valete!

Vest:rum Gener:tum ac Nob:tum
devotus Client

PETRUS GARDINUS Calm.

S. II.

Pergit Beza:

Dispu
XVI
Rese
PETE
GARL
NO Ca
mari
ensi

AD 2. Quam multa quæso, in tam
paucis partim extrà rem, partim
falsò dicta? Absolutum iste perpetuò
vocat decretum ipsum prædestinationis,
quasi nos illud absq; Christo, &
Separatim spectemus. Nam, ut in
illa Disputatione de Christi persona
sæpe ostendimus, ita hic quoq; D. An-
dreas putat quicquid distinctè conside-
ratur, etiam separari. Res autem ita se
habet. Prædestinationis decretum &
ej; executioni subordinatas causas me-
dias, ipsamq; ad eo executionē, nunquam
separamus, sæpe distinguimus, in-
terdum conjungimus, præeunte nobis
Dei verbo & ipsa ratione flagitante,
ut hæc interdum per se, interdum qua-
tenus cohærent spectentur. Sic di-
citur nos elegisse Deus ante iacta
mundi fundamenta, nempe aeterno

513 . DE CAUSSA MALITIAE
illo decreto distincte & velut intra ipsum Dei sinum considerato, de quo scribens August. in Psalmum ultimum, prædestinatio, inquit, nostra non in nobis fasta est, sed in occulto apud ipsum in cœloq[ue] præsentia. Tria vero reliqua in nobis fiunt, vocatio, justificatio, Glorificatio. Sicut autem, bac servata distinctione, nos à Deo in ipso prædestinati, minime quidem separamur, sed distincte consideramur ut vocationi, justificati, & tandem glorificandi, ut ita prædestinans à prædestinatis, & decretum à causis executioni subordinatis, ipsaq[ue] adeò executione discernatur: Sic etiam filius ipse Dei dupliciter necessario in hac Disputatione consideratur. Quarenus enim est unus cum Patre coeternus Deus, & secundum quod verbum est Dei, Deus apud Deum: & habita illius aeterni

eterni propositi per se considerata ratione non est prædestinatus, sed cum patre & Sp. S. prædestinator: & sui ipsius ut hominis futuri, & omnium a Patre in nos conferendorum, ipsarumq; adeò causalium mediaturum coödinator: quatenus autem honore, non tantum est & ipse prædestinatus & subordinatus, (idq; gratis ab aeterno) sed etiam ut omnium ad vitam aeternam prædestinatorum futurum, singularum videlicet suo tempore in ipso re ipsa eligendorum, vocandorum, justificandorum, & tandem glorificandorum, caput. Hoc autem maxime momenti discrimen qui vel ignorant, vel non observant, omnia in hac per se perplexa irratione involvunt, & tum sese tum alios in via secum abducunt. Ab Augustinus, cui a Pelagianis vexato Ecclesia debet veram &

attentis omnibus perspicuam hujus mysterij explicacionem, ut illam de qua dixi inter decretum ipsum, & subordinatas ejus executioni causas distinctionem accurate ubique obseruat: Sic etiam duplex istud christi modo ut praedestinationis, modò ut praedestinationis, plurimis locis discrimen notat, ut lib. de Prædest. Sanctorum L.I.C. 15. & lib. 2. Cap. 24. plenè demonstr. & tract. in jo. 17. perspicue definiens, priusquam, inquit, hic mundus esset, negat nos eramus, nec ipse Mediator DEi & hominum ipse Iesus Christus. Et mox, Nemo regulam fidei intuens filium Dei negaturus est prædestinationis qui negare eum hominem non potest. Recte quippe dicitur non prædestinationis secundum quod est verbum Dei, Deus apud Deum. Ut quid enim prædestinaretur, qui jam esset quod erat, sine initio, sine termino sempiternus? Illud enim prædestinationis erat quod non dum erat, usque suo tempore fieret quemadmodum ante omnia tempora prædestinationis erat, ut fieret.

Aliter igitur Christus considerandus est ut causa prædestinationis efficiens cum Patre & Spiritu Sancto: Aliter ut primum ipsius

prædestinationis, de servandis per misericordiam in ipso electis effectum. Quod igitur hoc loco D. Andreas de Christo scribit, si in Christo considerat ut prædestinante: ineptissimè putat sic rolli quod è contrario sic statuitur: nempe decretum illud quod ipse absolutum invidiose & falso vocat, nos autem occultum dicimus, quia sola Dei voluntate ntititur, ad cuius altitudinem ipse Apostolus obstupecit: & quoniam donec nobis per Spiritum S. detur mentem Domini tenere I. Cor. 2:16. & Esa. 45:3. Quasi in sinu DEI latet, ut paulo ante ex Augustino declaravimus. Sin vero Christum considerat ut prædestinatum & prædestinaturum caput, tunc sanè facit D. Andreas quod consuevit, id est, decretum illud à subordinatis illius decreti causis non distinguit.

Quod autem postea subjicit, omnes videlicet homines à Christo ad pænitentiam vocari, ne de externa quidem vocatione verum esse, si de singulis personis, ut iste vult, accipiatur, non tantum falso sed etiam ridiculè affirmari nullies jam ostendimus, & res ipsa, ab omni penè avo testatur, Nec certe Chri-

Non omnes, sed multos vocari dixit Mathe. 20: 16. Internam autem vocationem (qua præordinationem ad vitam aeternam necessaria sequitur Acto. 13: 48. Et 22: 14.) Sive apertio[n]em cordis Act. 16. 14. Sive tractio[n]em Job 9: 44. de qua loquens Christus, omnis, inquit, qui audivit, a Patre meo Et didicit, ad me venit. Job. 6: 45. quis Christianus ignorat?

Deniq[ue] quod ad istud attinet, si non es prædestinatus fac ut prædestineris, quis non miratur ab isto profervi potuisse, quod non ignorare non à vero Augustino peccatum, sed ex impurissimis Pelagij lacunis haustum, nobis etiamnum hodie à Semipelagianis forbendum impudentissime propinari? Quis enim non videt; Sic incertam cujusvis prædestinationem statui ad extremum usq[ue] balitum? Id est unicam nostræ αληροΦορίας basin sic penitus everti? Nam quando tandem quippe statuit se effecisse, ut ex non prædestinato fieret prædestinatus? Scilicet postquam legem impleverit, id est, se implevisse somnia verit. Q[uoniam] autem fides in solam D[omi]ni in Christo gratiam feratur, Et non nisi secundum

dum propositum prædestinatis & vocatis de-
tur, Rom. 8: 28. & Eph. 1. 5. quinam id
fuerit prædestinationis causa efficiens, cuius
est effectum? Deinde, si faciendo prædesti-
nationem impetramus, certè ex meritis vel
prævisis vel præsenibus dabitur, quum è
contrario testitur apostolus electos esse nos &
vocatos, non quod jam Sancti essentur futuri
sed ut Sancti fieremus: nec sit elecciónis ejus
qui veliz, vel qui currat, sed misericordia Dei,
quod millies versus Augusti aduersus Pelagium
observat. Et queso, quid erit non esse præ-
destinatum? Nempe mediae cujusdam esse
conditionis ab hominis voluntate & operibus
suspensa, ut pote in cuius arbitrio sit possum vel
prædestinari vel non. Age igitur manifestè ad
Pelagianos deficiant quicunqu cum D. Andrea
non certè Augustinianam, sed ab Augustino
fortissimè integris etiam libris opugnatam
Sententiam illam ut veram usurpabunt.
Quod si libeat illam emollitam ad orthodoxa
fidei ab ipso Augustino defense canonem re-
vocare, sum sanè minime nobis aduersabitur.
Erit enim non ad Deum ipsum sed ad nos,
neque ad illud Dei decretum in ipsis finis ab-

aeterno conceptum, sed ad ejus nobis in Evangelio patefacti sensum & agnitionem referenda: Sicut nos Petrus admonet, ut nostram electionem & vocationem firmam efficiamus non certe in Deo qui seipso solo innititur, sed in nobis, crescentibus videlicet in fide & ad finem adducentibus Sanctificationem nostrans in timore Domini, 2. Cori. 7:1. Tunc illud 1. Job. 3:10, Per hoc manifesti sunt filii Dei & filii Diaboli, quod quisquis non exercet justitiam non est ex Deo, & quisquis non diligit fratrem suum. Num vero nos praedestinationis nostrae patefactionem in illo occulto Dei decreto, ac non potius in Dei verbo, ut auribus nostris per hominum ministerium insonante, sic per Spiritum S. cor nostrum pulsante & illud apperiente, atque adeo in illud sese insinuante querendum docuimus? Negamus a praedestinatione ad medias causas descendendum esse dicimus; Sed contra effectis, nempe ex Sanctificatione, sive fidei fructibus ad ipsa fidem, a fide ad justificationem, a justificatione ad vocationem ex propositione, & ab hac tandem ad ipsum aeternum & immutabile praedestinationis propositionem ascendere nos

nos in gravissimis praeservim tentationibus oportere: Unde certa illa nostra glorificationis spes, qua nungquam confundit: Immò τῷ ληρῷ Φορία immò καύχησι, exemplo pauli Rom. 8. à 31 Vers. ad finem usq; nobis preeuntis, in animis nostris foveatur. Sed aliud est de ipsa prædestinationis doctrinā, quam de ipsis usu & applicatione differere: Quas duas questiones prorsus diversas qui commiscant, magnas hanc tractationi tenebras offundunt. Negū naturali necessitate peccandi, neq; necessario, tum in electis, tum in reprobis, prædestinationis aeterna eventu, excusari peccata, vel tolli contingentiam.

Respondeo: 1. Concedendo aliud esse distinctionem nominalem, aliud vero divisionem realem. Lindē proverbium; Non voces seu vocabula, sed res ipsæ verbo Salutis contrariæ, hæresin efficiunt: Etenim verba valent ut numeri; faciles igitur simus de verbis, ubi de reip̄sa constat. 2. Quod vero Beza reip̄sa constituit decretum prædestinationis absolutum, & non solum distingvat, sed & à subordinatis causis

31 DE CAUSSA MALE
medijs separat, ex eo non solum patet,
quod vocet illud *Occultum*, ac gratiam
conversionis omnibus hominibus of-
ferri neget; sed & vel maximè quia
in hâc causâ cum ipso *Calvino* colludat,
quod scilicet Deus non modò ab æter-
no præscivit Adamum Lapsurum; Sed
ideo etiam præscivit, quia suâ volun-
tate & decreto ad hunc ipsum lapsum
destinaverat illum: quis non videt,
non tantum ad ultimum finem, qui isto-
rum opinione est gloria vel justitiæ vel
misericordiæ Dei: Sed etiam ad cau-
sam intermediateam, quæ confessione
propriâ, est ipsum peccatum, Adamum
ab æterno fuisse ordinatum? Etenim
sic alibi, nem pè Vol. i. Quæst. & Resp.
p. 681. Scribit Beza: *Summa igitur eorum*
qua de providentiâ dixi, hoc est, nihil pro-
fus vel invito vel nesciente Deo evenire,
sed ita omnino, ut Deus ipse ab æterno de-
crevit patenuissimè & efficacissimè causas or-
genes intermedias disponens, ut ad destina-
tum finem necessariò, quod ad ipsius de-
creecum attinet, ferantur &c. *Quem, in-*

interpretatur Hermannus Rennecherus
in aurea saloris catena p. 32. his verbis
satis blasphemis: Deus impios arcanâ vi,
sanguine occulto fune, alioquin nescios, ad
eos fines, quos ipsi minimè spectant, conse-
quendos erabit. Sic impij occulta Dei ma-
nu, sine ullo suo proposito & conatu, ad finem
ipsis incognitum non secus diriguntur, quam
sagittæ ad emitentis scopum sine ullo suo
sensu perveniunt. Quinimò etiam
alibi ligatur Beza proprijs compedibus
ubi super cap. 9. ad Rom. sic scribere
ausus est: Deus reprobos odio habet nondum
natos, & nullo indignitatis respectu exitio
destinavit. Si hoc non sit Reprobati-
onis decretum constituere, absolutum
& pereumptorium, judicent alij. 3.
Longè aliter ergò B. Augustinus pre-
destinationem intellexit Tom. viii. in
Enarr. Ps. 150. mihi p. 381. ubi sic scribit:
prædestinatio nostra, non in no-
bis facta est, sed in occulto apud
ipsum in ejus præsentia. Tria ve-
ro reliqua in nobis fiunt, Voca-
tio,

tio justificatio, Glorificatio. Ubi mox explicatur quid sit factum in occulto scil. a. antequam fueramus creati β apud ipsum prius quam hoc Mysterium nobis fuit in verbo Dei revelatum. γ. In ejus praesentiā, fortassis praescientiā, ne sapiat τευλοζίαν. 4. Quintū, non potest esse obscurum amplius attento Lectori orthodoxo, quid Calviniani per occultum illud decretum intelligent, necopè i. Conclusum ab æterno in arcano Dei consilio, de quibusdam hominibus salvandis, quibusdam vero damnandis. ii. De lapsu protoplastorum, ut decretum illud possit promoveri ad executionem. iii. De quibusdam ex lapso genere humano in Christo eligendis & redimendis. iv. De maximā parte hominum ex absoluto sed Justo odio æternæ damnationi adjudicandis. Conf. Calvinus ipse Lib. 3. Instit. c. 72. s. II. Si non possumus Rationem assignare cur suos misericordia dignetur, nisi quoniam illi ita placet, neq; etiam in alijs reprobandis aliud habebi-

bebimus, quam ejus voluntatem. Et cap.
 23. §. 1. scribit idem: Minime consentaneum est præparationem ad interitum aliò
 transferre, quam ad arcanum consilium Dei.
 Zanchius Lib. 5: de Nat. Dei c. 2. p. 713.
 pariter statuit his verbis: Totam reproba-
 tionem, hoc est tum rejectionem à gratiâ
 & gloriâ, tum destinationem ad dedecus &
 ad iram Dei, hoc est, ut essent vasa iræ & va-
 sa in contumeliam, contendimus cum Apostolo
 ex solâ Dei voluntate pendere, &c. Stur-
 mius item in suâ Duatribe de prædest.
 th. 14. p. 161. ait: Causa reprobationis effi-
 ciens & sola & tota & absolute, est Solum, e-
 ternum, liberrimum atq[ue] justissimum bene-
 placitum DEI, universam reprobatorum in-
 dignitatem prævisse penitus excludens.
 Reichelius in Acad. Francofurtensi ad
 Oderam Theol. Prof. Calvinianus,
 quem Anno hujus seculi 1651, mense
 Julio, proprijs auribus audivi, refellere
 volentem Exegesin B. Dn. D. Baltas-
 zaris Menzeri in Aug. conf. ac Auditio-
 ribus suis dictantem, distingvendum
 esse inter Electionem à priori & posteri-

ori, ad illam reducendam esse destinationem ad causam, id est, peccatum; ad hanc destinationem ad consequens effectum, id est, Electorum quidem ad Redemptionem per Christum, Reproborum ad aeternam damnationem: protestando se sic non excludere a praedestinationis negotio ipsum Redemptorem ac Salvatorem Christum, quem & vestigio, procul omni dubio exoscularetur, si fuisset superstes ipse Beza, qui patiter ad Resp. D. Iacobi Andree excipit his verbis: *Quasi nos illud absq; Christo & separatum spectemus.* Quousq; vero Christum sive habeat inclusum sive velit exclusum, jam dudum patuit: Si enim nullo indignitatis respectu multos exercito destinavit Deus antequam nati fuerent, sequitur ejus judicio satis presumptuoso & falso, gratiam Dei ac Meritum Christi, quæ particularia facit & solis electis praordinata, Reprobis nunquam potuisse conducere, quæ sententia adversatur toti officio Christi cum Sacerdotali tum Regio, ne dicam propheticō

lico juxta illud. Matth. 11: 21. seqq.

Resp. 4. Quod attinet allegationes ex Augustino, partim non comparent, ut Tract. in Job. 17. partim non ijsdem verbis, ut pote Lib. de prædest. Sanct. c. 15. hæc saltem verba ibidem leguntur: *Est etiam præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ, ipse salvator, ipse Mediator Dei & hominum, homo Christus Iesus.* Etenim in toto hoc capite non reperio ullam aliam periodum quæ cum hâc Beze potest, conferrî, licet sensu dissimilimo: *Priusquam hic mundus esset, neq; nos eramus, nec ipse Medicator Dei & hominum ipse Iesus Christus.* Separat enim semper hic decretum ipsum & causas executionis ejus, q: Deus ab æternio absq; intuitu fidei vel incredulitatis, quosdam elegisset ad vitam, quosdam ad mortem & damnationem: illis demum daret Christum redemptorem, hos vero perpetuò præteriret. Ille vero quem sequitur D. Andreas, Dei prædestinationi de salvandis homini, bus semper includit intuitum Christi in quo

in quo sumus electi ante jacta funda-
menta mundi Eph. 1: 4. hic aliter de
Christo prædestinato loquitur, quip-
pè quem ἐπιχειρημάτων subordinatum vo-
cat licet gratis ab æterno: Ille verò
aliter loco allegato ait: *Nam & ipsum*
Dominum gloria in quantum homo factus est
Dei Filius, prædestinatum esse didicimus:
Nequaquam vero Subordinatum nuncu-
pat, quippè quod Beza referat Chri-
stum prædestinatum ad prædestinationis
non causam sed effectum, in eo
latet dolus prædestinationis absolutæ
in qua adversarius non solum dolosè,
distinguit decretum à subordinatis, ut
vocat, illius decreti causis, sed & inepti-
simè ne dicam periculosissimè dividit.
Quod ut evidenter pateat, adscribam
ordinē absolutæ prædestinationis commu-
ni calculo hostium veritatis statumi-
natum: Statuunt enim illi Deum in
æterno consilio suo deliberasse, quâ
ratione in suis creaturis, justitiam pa-
ritè & misericordiam exercendi oc-
casionem capere posset: decreuisse
igitur

igitur primum hominem creare ; deinde ita condere, ut labi eum non continget, sed ut haberetur inevitabiliter, ita ut oportuerit Adamum, ex illâ, non prævisione solûm æternâ, sed & præordinatione & destinatione Dei labi & in damnationis necessitatem incidere : decreuisse porro, lapsum genus humanum in duas dividere partes, quarum alteram, numero pauciorum salvare, alteram numero frequentiorem in omne ævum damnare, ut in his justitiae suæ rigorem, in illis misericordiz gratiam demonstraret & exerceret. Et quod reprobos attinet, ajunt illos à Deo, nudo seu absoluto decreto, non tantū esse propter peccata inferno destinatos, sed & ad hoc ipsum præordinatos, ut non eredant, non convertantur, sed quicquid faciant aut conentur, salvare eos impossibile sit. Insuper hos homines sentient nunquam à Deo fuisse dilectos, nec Deum illorum salutem desiderasse, neq; filium ut pro illis more

529. DE CAUSSA MALI
retur, misisse, neque hos voce Evange-
lli serio vocari, neque velle ut in ba-
ptismo regenerentur atq; à Spiritu S.
renoventur, sed à Christo simplicitèr
eiusque merito exclusos ARCANO
Dei C O N S I L I O , seu impervestigabili &
OMNES CAUSAS antegrediente, damnationi
æternæ præjudicatos esse. Quod
verò ad Electos pertinet, statuunt il-
los eodem occulto decreto, omnes
causas & media salutis, puta mortem
& Redemptionem Christi, annuncia-
tionem Evangelij & Fidem nostram
antecedente, ad salutem esse creatos:
vñ verò hujus occulti consilij deduci
ad agnationem Christi & perseveran-
tiam; hisq; solis meritum Christi à pa-
tre procuratum, his solis vocationem
efficacem competere, hos solos pro-
missiones Evangelij concernere; hos
solos immutabili decreto electos, ut
quicquid mali & facinorum scelerumq;
admittant, tamen necessariò in viam
redeant, convertantur, fidem & gra-
tiam Dei nunquam amittant, sed tan-
dem

dew irrefragabiliter salvantur. Quod si tale decretum non sit *absolutum*, iudicabit purior Ecclesia, iudicabit olim Salvator Mundi.

Rasp. 5. Quod repeatat, non omnes videlicet homines à Christo ad pænitentiam vocari, ad ravim usq; inculcatum est, id non tantum falso sed & contumeliosè in merito Christi asseverari, qui neminem excludit & neminem necessariâ seu absolutâ præordinatione ad vitam includit. De tractione quoq; dictum est prius, quod non fiat fato Calviniano.

Rasp. 6. Et quidem a. Ad illud ex Augustini scriptis: *Si non es prædestinatus, fac ut prædestineris:* Quia fatetur Adversarius ipse, esse propositionem ἀποβολογίην, & partim sapere Pelagianismum ac hodie nobis à semi-pelagianis solvendam propinari: *Si enim faciendo ait, prædestinationem impetramus, certè ex meritis vel prævisis vel præsentibus dabitur:* partim sano sensu tolerandam esse, ubi inquit,

quod si libeat illam emollitam ad Orthodoxæ fiduci ab ipso Augustino defensæ ea nonem revocare, tam sane minime omnibus aduersabitur: erit enim non ad Deum ipsum sed ad nos, neq; ad illud Dei decretum in ipsius sinu ab aeterno concepium, sed ad ejus nobis in Evangelio patefacti sensum & agnitionem referenda: Sicut nos Petrus admonet, ut nostram electionem & vocationem firmam efficiamus Eccl. 3. Ad πληροφορίαν καὶ οὐκκητινήν ad quam provocat & prædestinationis effecta, Sanctificationem, Justificationem, vocationem ex proposito, immutabilem inde securā electionem, quōd in gravissimis temptationibus ascendendum esse docet, respondeo per observationes seqq.

I. Quia sciunt αὐτοκατέκριτο Calvini, tales hypotheses se doctrinæ prædestinationis supponere, quibus via

sternitur vel ad Securitatem ab unâ; vel ad Dubitationem ac desperationem ab alterâ parte; hinc aut silentio negotium hoc involvere satagunt, aut contra conscientiam de praxi salutis & certitudine Electionis suæ judicant: Nam hoc nobis fixum manet; Statue illocum ~~in~~ ^{ad} ~~secundum~~ nullus tentatus erigi, nullus hæsitans de Electione vel salute suâ confirmari aut certus esse unquam in æternum potest. Etenim, quicunq; credere debet, Deum ex toto genere humano tantum aliquos, & quidem minimam partem, ex absolutâ planeq; absconditâ ~~eu~~doxia ad vitam æternam elegisse; hic se Electum & Salvandum esse firmitè concludere non potest: Atqui omnis homo Calvinianus illud credere debet. Ergò Electum se & Salvatum iri firmitè concludere non potest. Major est longè evidentissima: cum sub particulari, absoluto & arcane decreto nequeat ullus de se invictè subsumere; Qualis enim foret argumentatio. Et quæ consequentia: Deus

§ 33 DE CAUSSA MALI
paucissimos, quos nudè voluit, sine o-
mni respectu Fidei ab eterno elegit.
Ergò Te quoq; paucissimis illis Electis
anumeravit? Statim enim excipiet
tentatus, de hoc ipso se valde dubita-
re, adhuc se de suā Salute usq; incertum
esse, nec ullum, quo erigi queat, au-
dire argumentum.

II. Si verò alegaveris eum ad vo-
luntatem Dei revelationem, mox ex princi-
pijs Calvinianis excipiet, eam volun-
tatem esse Signi; se verò de voluntate ar-
canā & Beneplaciti, adhuc admodum
ambigere: Cum enim hæc quandoq;
prorsus revelatae contraria sit, non po-
terit tentato persuaderi, ex Scripturis,
Deum se sincerè diligere & Salvum vel-
le. Quicquid sit regeret, se signum
eudire, beneplacitum ignorare.

III. Si Meritum Christi tentato de sua
prædestinatione obtuleris, parata ipsi
responsio erit: Christum non pro o-
mnibus, sed paucissimis tantum Effica-
citer mortuum esse (quomodo autem
persuaderi potest, ut se ipsis inclusum
esse credat, non video).

IV. Si

iv. Si promissiones universales urgeas, nec illæ sufficient, quippe restrictæ tantum ad genera Singulorum, non singulos generum.

v. Si Sacramentorum Efficaciam & usum commendes, non etiam sic conscientia tentati tranquilla erit, qvum hæc par modo ad voluntatem Signi pertinere, non autem occultum Dei beneplacitum ostendere reponer. Atq; sic nihil manebit residuum, quod temptationi ac profunditatibus Satanæ solidè opponi potest, firmumve animo dubitanis solatium subministrare. Unde facile est judicatu, dogma Calvinisticum non esse divinū & Apostolicum: Ut enim omnis Scriptura Evangelica, sic omnis doctrina inde deducta facit ad nostram consolationem, Rom. 15: 4. At dogma de occulto decreto Dei de nostra prædestinatione ad salutem eternam, nullâ anxias mentes & conscientias verâ οἰωνικήσει erigere valet, quapropter non est fundatum in scripturis nec verè Apostolicum, sed Satani-

535 DE CAUSSA MALI
cum & Apostaticum. Ut verò seipsoſ
Calviniani ab hac difficultate libereat,
diverſos ſolatij & certitudinis modos
præscribere ſolent, quos ordine una
cum fundamētis πληροφορίας Bezana
examinare lubet. Sunt autem ſeqq.

I. Obligatio Christianorum omni-
um ad credendum

Quiq; enim tenerur credere ſe ad
ſalutem aternam in Christo Electum eſſe: &
nemo hic excipiendus eſt, ne reprobus qui-
dem. Zaneb. lib. 5: de Nat. Dei, cap. 2: p. 648.
R. Sed vanum hoc eſt effugium, quip-
pè hypothefin involvit, Calvinianos ne-
minem conſolari poſſe, niſi aſſumant
falso: Omnes enim electos eſſe falſum
eſt, quia non reprobi ſunt tales; tamen
quemvis dicunt teneri ut hoc credat.
Num ergo ad falſa etiam credenda
obligati ſumus?

II. Testimonium Spiritus internum: Zan-
etus ſcil. eod.e.q. i, th. 2. p. 658. ſeqq.
tres modos imprimis ratificandæ Elec-
tionis commemorat, quorum bic
quoq; unus eſt: Spiritus, ait, Sanctus

spiritus malum, meum oportet a udm
enim.

dum testatur interā nostro Spiritui
hoc est, mentibus nostris lumine suo
illustratis, nos esse filios Dei, apertissi-
mè revelat, nos fuisse ab æterno præ-
destinatos èis uo. Geor. av. q. a. Modus hic
gratificatur *Enthusiasmus* de Revelatione
immediatâ. β. Non est perpetuus, sed
ingravioribus temptationibus proflus ex-
spirat, dum nullius vel fidei, vel testi-
ficipantis Spiritus Sensus deprehenditur,
cum intus sint terrores & forū pugna 2. Cor.
7: 5. Nostrumq. cor nos condemnat
Joh. 3: 20. Adeò ut cum Davide à fa-
cie Dei nos abjectos opinemur, Psal.
31: 23. Jon. 2, 1. seqq. Deum oculis ob-
versantur mera fulgura & tonitura,
nempè Ira Dei ejusq. Justitia immutabilis,
vigor legis inflexibilis, peccatorum onus im-
*portabile, cruciatu*s* inferni intolerabilis, dia-*
bolorum vexatio inexpiabilis seu implacabi-
lis &c. Quamvis ergò tempore quieto,
quo sumus extra periculum tentatio-
nis statuti testimonium reddas Spiritus S.
*Spiritu*s* nostro quod sumus filii Dei, idque ex*
verbo Revelato, Rom. 8:16. Ingruente

tamen procellâ temptationum, dissipatur & evanescit, ideoq; non est fundatum solatij $\chi\alpha\theta\delta\omega\lambda\kappa\sigma\nu$.

R^e. 3. Adhac, semper dubitandum erit num $\mu\alpha\rho\mu\pi\sigma$ istud sit à Spiritu Sancto profectum, an verò à carnali quādam presumptione ortum, cum decretum Dei de Electione eorum sit occultum, ipsi planè incognitum.

III. *Verbum Evangelij*: manifestum est scribit idem zanchius cod. Lib. p. 659. Deum per verbum Evangelij, ubi omnes fideles pronunciat electos, suam cuique fidi revelare prædestinationem. Requiritur tantum ut fidelis auditor universalibus propositionibus, in anima suā assuant: *Atqui ego, Gratia & dono Dei fidelis sum &c.*

R^e. Neque hic modus omnem dubitationis scrupulum tollit. Nam a. Non est perpetuus: tempore enim temptationis & in turbine cogitationum hæsitantium expirat; quomodo enim tentatus de se subsumet de quo dubitat? & nulla in conscientiâ $\chi\lambda\eta\sigma\phi\sigma\pi\alpha\sigma$ sentit

sentit! β. Non est certus & firmus; stan-
te enim decreto absolute & occulto consi-
stere fidei ἀσφάλεια non potest: unde
enim quis confirmabitur se fidē habere
aut credere posse? Num ex verbo? At
hoc juxta illos sepiissimè inefficax est.
Num ex promissionibus? At hæc sunt
particulares, ergo nemo se illis nisi
incertò & conjecturaliter includere
potest. Num ex Sacramentis? At
hæc saltem significant & nihil boni
conferunt, sunt putamen. Medullā gra-
tiae communicanda longissimè absen-
te, quare semper manebit hic scrupu-
lus: Nescio an Deus serio velit mei
misereri, quia voluntas eius occulta
est nullis mediis patefacta. Et si maxi-
mè credere velim, ignoro tamen an
hæcce fides sit genuina & viva, cum
multi hac persuasione in ipso agone,
edita desperatione decepti sunt, neq;
ullum verbum aut ullam promissio-
nem habeo, cui firmiter queam ac-
quiescere.

IV. Effecta prædestinationis:

ad quæ una cum zanchio aliisque provocat etiam noster ex professo adversarius Beza, ille pag. 660 sic scribit: *Dess ab effectis seu notis nobis impressis nos fabi obsignat in Christo atque ita obsignat, ut si diligenter, animus aduentus, cognoscere inde non obscurè possimus, nos à reliquo hominum turba selectos & ad vitam aeternam predestinatos fuisse.* Ad dendo duas rationes 1. quia per effecta cognoscuntur causæ 2. quia expressæ sunt divinæ Electionis formæ β. Recensendo tria imprimis effecta. *Christum habitantem* 2. *Vocationem effectum.* 3. *justificationem ad quam referit sententiam, conscientiam bonam, Charitatem non fictam, patientiam in adversis, gloriationem in tribulationibus &c.*

¶. concedendo secundum quid hæc testari de Electione, si quis actu credit & se credere sentiat; quid vero sit statuendum de tempore, tentatione durante, ubi de hisce effectis omnibus pariter dubitatur, non statim patata

rata est κάυχης, sed tentatus ille tanquam reprobis omni solatio destitutus relinquitur p. 2. De effectu nemo potest confirmari nisi prius fuerit certus de operatione causæ: quamdiu enim non est persuasum dubitanti, Deum seriò velle effectus prænominatos in se producere, tamdiu de illorum præsen-
tiā & veritate causæ operantis per il-
la effecta, & que dubitatur. In sum-
ma: Committitur Circulus & petitur
principium, quod in circulo non inve-
nitur. Effecta specietenus indigitata
a Bezo fundantur in Scalâ prædestina-
tionis Calvinistæ cum quindecim gra-
dibus, qui sunt seqq:

I. Propositum de manifestandâ glo-
ria Dei in omnibus.

II. Absolutum Decretum de
quibusdam glorificandis ex Miseri-
cordiâ quibusdam damnandis ex
justiciâ.

III. Glorificandorum & Reijcien-
dorum specialis præscientia.

IV. Præscitorum dilectio vel odium,

V. Di-

V. Dilectorum Electio, exorum
Reprobatio,

VI. Electorum prædestinatio ad vitam
eternam; Reproborum prædestinatio
ad damnationem.

VII. Prædestinorum omnium
Creatio ad labendum; unde Deus cau-
sa malis statuit expressè.

VIII. Lapsorum electorū redemptio
per Christum, Laptorum reproborum
præteritio.

IX. Redemptorum vocatio effi-
cax, Relictorum quorundam vocatio
inefficax.

X. Vocatorum efficaciter fides,
reliquorum inefficaciter vocatorum
incredulitas.

XI. Fidelium justificatio, infide-
lium permancio sub ira & judicio Dei.

XII. Justificatorum conservatio:
Injustorum desertorum ignominiosa
damnatio. Et dicimus deinceps ex-
hac glorificatione paucorum & dam-
natione multorum, gloriæ divinæ
manifestatio, ut sic quod ultimum
erat

erat in executione, primum fuisset in intentione. Hos gradus ita connectunt Calviniani ut posteriora nequeant esse sine prioribus, nec priora sine posterioribus, ita enim illi descendendo colliguntur: quicunque ab æterno non fuit praescitus, dilectus, electus, prædestinatus ad vitam: illi non est missus Filius, non vocatur, non potest credere, multò minus justificari & glorificari. Deinde, Ascendendo colliguntur ita; qui non glorificatur, nec justificatur, ille non est vocatus, pro eo Christus non est mortus, is non est prædestinatus ad vitam seu Electus, nec dilectus, nec praescitus &c. Hanc vocant methodum Analyticam; illam Syntheticam. atq; sic uno intuitu deprehendere poteris totum iniquitatis Calvinisticæ Mysterium huic brevi definitioni inclusum. Prædestination est Decretum Dei, quod ab æterno, quasdam certas & singulares personas sibi soli non ipsis notas, ex merito absolute omnesque causas ante grediente decreto, sine ullo fidei-inchristum respectu, ad vitam elegit; ita ut hos vi iusti decreti salvari peremtorie & inev.

& inevitabiliter sit necessarium: reliquis
sine ulla consideratione, impuniten-
tibus ex mero item beneplacito ne di-
cam odio reprobatis & ad eternam
damnationem destinatis & adjudicandis.

Tandem de necessitate peccandi & necessa-
rio eventu prædestinationis, docebitur in
Disp. seq. Ad compleundam pagellam rol. Deo
addo emblemata hostium veritatis de causâ
peccati: Job. Calv. Lib. 1. Inst. cap. 8. §. 2. dici-
tur Satan excæcere infidelium mentes: Sed
unde hoc, nisi quod à Deo ipso manat efficac-
ia erroris, ut mendacijs credant, qui renu-
unt parere veritati. Item Lib. 2. c. 5. Spicetus
impurus Dei Spiritus vocatur, quia ad ejus
nutum potentiamq; respondet, instrumen-
tum magis ipsius in agendo, quam à seipso
autòr. Huld. Zwinglius lib. de prov. T. 1. ope-
rum p. 364. ait: Cum Deus sive Numen inju-
stitiam in lœse nobis ostendere nullâ ratione
posset, ut quod undiq; verum, bonum, san-
ctum, naturâ sit, idèò per creaturam injus-
titiae exemplum produxit, non q; creature illa-
m suœ marte produixerit, quæ nec est, nec
vivit, nec imperatur sine Deo sive Numine: Sed
quod Numen ipsum autor est ejus, quod no-
bis est injustitia: Illi vero nullatenus est.

Tanquam.

Disp. XVIII.

*Ad humanitatis rora, eruditio[n]isq[ue] probata
Laudibus eximum VIRUM JUVENEM,*

**DN. PETRUM MATTIIÆ
GARDINVM, Calmariâ Smolandum,
amicum, commilitonem ac op[er]o
pro meum perdilectum.**

Nuper hyperboreis aquilo de cau-
tibus haufas

*Irriguo latê sparserat ore ni-
ves:*

*Nunc rident Nymphæ floret nemus
omne Abor[um]!*

*Dulce melos cantat nostra sono-
ra merops.*

*Gratulor ergô tibi mi præstantissime
Petre*

*Gratulor eis musam non la-
tuisse tuam!.*

L. Mg.

PRÆSES.

P E T R U S G A R D I N U S
per Anagram.

G R U S ! S U P E R I D A N T .

Elaboratio extemporanea :

E T Palamedis avis, vigili, Grus,
percelebratur
Curâ, quod profugum servat ubiq;
gregem!

Ordinis & justiç; tenax nec litera for-
tè

Turbetur, sedes dum renovare cu-
pit.

More gruum pernox multum G A R D I-
N U S amatis

Invigilat studijs, nomen & indè
tulit.

Litera quo maneat, P E T R U S , sine labo,
resecta ,

Gnaviter incumbit, differit egregiè.
Munera dispensant S U P E R I memo-
resq; laborum ,
Præmia pervigili D A N T q; dabuntq;
suo !

E L I Æ Zillandz
Med. Doct. & Prof.
P E .

PETRUS GARDINUS

Calmariensis.

ἀναγραμματίζόμενος:

Per Maria Luctus: Nè sis grandis?

Qui maris alitibus fulcant vada salsa Ca-
rinis,

Solliciti vastas ingrediuntur aquas:

Sic quoq; Piëridum divina profunda petetes,

Stringuntur Curis Cœrula per Maria;

Luctus pervarios coguntur iniuste labores:

Tu nè sis grandis, qui prope limen a-
quæ es?

Discite pontivagi Nautæ, quæ discere oportet;

Luctus Majores, aspera per Maria,

Castalidum, restant transantibus: æquora sur-
gunt,

Venti hic exsiliunt, fluctibus unda fre-
mit.

Pauperies, sudorq; laborq; Hæc fulmina dura

Nautas disturbant. Deficiente labant

Mox animo plures! Clamant in rebus egenis;

Nè sis grandis? cheu! deniq; linque
ratem!

Nam nulli tutum est, hædis surgentibus, a-
quor:

At revocat virtus: δύσκολα Πάντες
καλὰ;

Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci;

Extensis manibus murmura raucatene,

Donec

Donec humū optatam pertingit tutā phasēq;

Petrus Gardinus Calmariensis agit,
Per varios casus, Per tot durissima fata,
Dictam Naviculam fortiter atq; piè.

Tandem eluctatus nigri Maris impiger undā
Ille Dei laudes in cathedrā Celebrat:

Atq; dein repetit patriam, dulcesq; Penates:
O utinam Naulum deproperaret iter!

Τέτταρις Δεκάτη ετίκω, τὴν τῆς ἐυστο-
θέας ὑπομονὴν, τῷ ὁμοχωρίῳ, συνρω-
γότη τὴν ἀπὸ Νηπολήποσ φίλῳ εἰλι-
κενεσάτῳ, σὺ ἐμμένεν ἀυτὸν αφθύ-
μως καλῷ τῷ ἐπιηδέν μαζί, τῆς τυ-
χῆς ἐναντίσθης, συγχάρεσν ἔθελε

M. ANDREAS Hafelquist
Calmariensis.

Auro quid melius? Jaspis: Quid Jaspite?

Virtus:

Quid virtute? Deus: quid Deitate?

Nihil.

Si Deus est bonitas super omnia Concele-
brandā,

Author, dic sodes, quī scelerum esse
potest?

Hanc cum defendis bonitatem, Petre polite
Te Deus exhilaret cum bonitate suā!

Hac pauca adposuit

L Mjz

JOHANNES RODDE
Calmariensis.